

Pýcha a předsudek

V rámci předvolebního boje se nejrůznější politické strany předhánějí v rétorice, jak skvělé legislativní změny zajistí po volbách, stanou-li se stranami vládními. Ač v některých případech je zjevné, že předvolební politika je založena na heslu "Slibem nezarmoutíš," v jiných případech je zjevné, že za návrhy stojí pýcha představitelů té dané politické strany – jejich přesvědčení, že mají lék na všechny společenské neduhy (nebo alespoň ty z nich, které oni sami za neduhy považují), jednak jejich předsudky – tedy snaha hledat a předem dehonestovat viníky stavu, jaký se (opět dle názoru té které politické strany) nelíbí jejich voličům. K nim se pak přidávají se stejnou pýchou i předsudky zástupci některých neziskových organizací. Protože v některých případech se úvahy o budoucích legislativních "nutných" změnách dotýkají advokacie nebo v širším smyslu představují zásah do základních práv a svobod, na kterých spočívají základy právního státu, je na místě se nad jednotlivými předsudky zamyslet.

Předsudek první: Advokáti se vymlouvají na profesní mlčenlivost a brání tak spravedlnosti.

Pokusy o prolomení advokátní mlčenlivosti zaznamenáváme již řadu let, a to především v oblasti opatření proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a v oblasti boje proti daňovým únikům. Zčásti se jedná o implementaci evropských předpisů, ale zčásti i o gold-plating. Nejvýznamnějším počinem České advokátní komory bylo zabránění pokusu zavést povinnost advokátů předávat informace a podklady získané od klientů tuzemské daňové správě při implementaci směrnice DAC 5. Představa, že advokát má k dispozici údaje od klienta, které mohou klienta usvědčit z obcházení nebo porušování daňových předpisů, se ostatně prolíná i preambulí směrnice DAC 6, kterou jsou poradci, včetně advokátů, obviněni z aktivní účasti na erozi daňových systémů členských států EU. Je velmi snadné říci, že advokát může hájit jen oprávněné zájmy svého klienta – a neplacení daní není oprávněným zájmem. Daněmi to však může začít a trestním procesem skončit. Advokát není a nesmí být tím, kdo bude spolupracovat s daňovou správou nebo orgány činnými v trestním řízení na usvědčení a "spravedlivém" postihu jeho klienta. Advokát je jedinou osobou, která stojí na straně klienta proti celému aparátu, který má stát, ať v daňovém či trestním procesu. Procesní pravidla, která byla nastavena v souladu s ústavním pořádkem, nelze prolamovat jen proto, že by pak (dle předsudku zastánců takového názoru) mohl být postih event. deliktu rychlejší a snazší.

Předsudek druhý: Advokáti se přiživují na boji s chudobou.

Představa bohatého advokáta, který v zájmu klienta "kapitalisty" drtí vdovy a sirotky, je rovněž zcela mimo realitu. Právo na spravedlnost není totiž právem dlužníka, ale je právem obou stran sporu, tedy i právem věřitele. Některá politická vyjádření přitom navozují nebezpečnou myšlenku, že je normální neplatit své dluhy a že je hyenou ten, kdo požaduje jejich zaplacení. Na druhé straně se zcela opomíjí stovky advokátů, kteří pracují pro bono, a to často bez jakékoli medializace, prostě proto, že jim to připadá správné. Česká advokátní komora pak organizuje pro nemajetné bezplatnou právní pomoc, která je poměrně hojně využívána.

Předsudek třetí: Volný trh právních služeb bez regulace Českou advokátní komorou by přispěl k dostupnosti právních služeb.

Zákon o advokacii svěřuje poskytování právních služeb výlučně advokátům. Důvodem je zajištění kvality právní pomoci – advokáti musí mít vzdělání, praxi i profesní zkoušky. Zastánci deregulace by

mohli namítnout, že by kvalitu právních služeb vyřešil trh a že je zbytečné, aby nad ní měla dohled Česká advokátní komora. To je představa naprosto lichá. Většina lidí nepotřebuje advokáta denně, ale párkrát za život, a to zpravidla ve vážných životních situacích. Neměli by možnost, poté, co by je jeden právní rádce zklamal, reklamovat jeho služby a najít si jiného dodavatele – už by totiž měli prohraný spor, neplatnou smlouvu nebo by se nemohli stýkat se svým dítětem. Současně je zákaz poskytování právních služeb jinými osobami než advokáty krokem k zajištění procesní ekonomie, neboť v případě laického zastoupení by hrozilo, že by soudy musely vyzývat strany k doplnění nebo opravě jejich soudních podání. I proto se v rámci připravované rekonstrukce civilního procesu zvažuje zavedení advokátního přímusu, tedy povinného zastoupení účastníka advokátem již v prvním stupni řízení.

Předsudek čtvrtý: Advokáti kryjí darebáky ve svých řadách a netrestají je.

Jde o další lživé plivnutí na činnost České advokátní komory. Pravidlo, podle kterého je pravomoc kontrolovat a postihovat kárná provinění advokátů Českou advokátní komorou, je podmínkou nezávislosti advokacie. Přitom kontrolní rada projednává všechny stížnosti, které jsou podány, a kárné senáty ČAK jsou mnohdy přísnější než soudy. Na druhé straně se i v praxi dnes objevují pokusy veřejné moci stíhat advokáty za poskytnutí legální a legitimní rady klientovi. Proti takovým pokusům musí Česká advokátní komora i nadále aktivně vystupovat. To však neznamená, že přehlídí jednoznačnou trestnou činnost některých příslušníků advokátní profese – a řada rozhodnutí o pozastavení výkonu advokacie trestně stíhaným osobám nebo o vyškrtnutí odsouzených ze seznamu advokátů to dokládá.

Předsudek pátý: Domovní prohlídky u advokátů narážejí na formalistická omezení a je třeba je zpružnit.

Problematika domovních prohlídek u advokátů je rovněž opakovaně diskutovaným tématem. Výchozím bodem musí být vždy respekt k advokátní mlčenlivosti. Advokát nesmí být nikdy nucen veřejnou mocí k předání podkladů a informací od klienta. Proto se mohou konat prohlídky prostor, v nichž se vykonává advokacie, jen za přítomnosti zástupce ČAK a jednotlivé dokumenty mohou být předány orgánům činným v trestním řízení jen za podmínky, že nepodléhají advokátnímu tajemství. Podobná úprava platí i v řízení daňovém. Požadavek na rozšíření “odůvodnění,” proč není možné se s dokumentem seznámit, jde za hranici legálnosti. Pokud by v rámci požadovaného odůvodnění musel být uveden i konkrétní obsah listiny a jakého klienta se týká (v zájmu “přezkoumatelnosti” rozhodnutí zástupce ČAK), pak by pravidla o domovních prohlídkách advokátů ztratila svůj věcný obsah (to se ostatně týká i veřejnosti jednání soudu o přezkoumání dokumentů, které zástupce ČAK zajistil a zapečetěné předal soudu právě proto, že se s nimi nemá právo veřejná moc seznámit).

Předsudek šestý: Elektronizace voleb do orgánů České advokátní komory povede k větší účasti řadových advokátů.

Možná někdo namítne, že jsem ze staré školy a že nechápu moderní trendy “mladých” advokátů. Jsem však přesvědčená o tom, že za nízkým zájmem některých advokátů není cesta z jejich sídla do Prahy na sněm. Dokládají to i zkušenosti ze Slovenska, kde ani při zavedení elektronických voleb nedošlo k expresivnímu nárůstu účastníků. Na druhé straně jsme se v době pandemie všichni více či méně naučili pracovat on-line, a příští sněm ČAK již může být kombinací prezenčního a elektronického. Je přitom nutné zdůraznit, že sněm nerozhoduje jen o tom, kdo z kandidátů bude v představenstvu a ostatních orgánech ČAK, ale o celé řadě dalších návrhů, předložených představenstvem i jednotlivými advokáty. Elektronické hlasování by tedy mělo umožnit i hlasování o jednotlivých návrzích, nejen o volbách. Je proto na místě diskuse v rámci sněmu, kudy by se měla v rámci digitalizace dále ubírat Česká advokátní komora.

Předsudků v politických programech a vyjádřeních je ještě mnohem více. Třeba o tom, že vysoké zdanění “volných” bytů povede k dostupnosti bydlení pro nemajetné. Ale o tom třeba někdy přistě.



JUDr. Monika Novotná,
partner advokát, Rödl & Partner, advokáti, v.o.s.,
místopředsedkyně představenstva České advokátní komory

Text byl uveřejněn v EPRAVO.CZ Magazine 3/2021

Další články:

- [Proč musí obhájce u soudu mlčet?](#)
- [Advokátní úschovy a kolektivní vina](#)
- [Buřty, pivo a nenávisť](#)
- [Kolegialita jako klíč k úspěchu](#)
- [O co aktuálně usiluje vedení ČAK?](#)
- [O důstojnosti advokátního stavu](#)
- [O úspěchu restrukturalizace rozhoduje čas](#)
- [Stojí LL.M. za to?](#)
- [Verba docent ...](#)
- [Hodiny tikají každému](#)
- [Justice před soudem](#)